

Непша О.В.

ОБИТІЧНА КОСА В СИСТЕМІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

В кінці XX та початку XXI сторіччя північне узбережжя Азовського моря потерпає від надмірного антропогенного тиску. На північному узбережжі Азовського моря широко представлені такі акумулятивні форми рельєфу такі як коси – Крива, Самсонова, Безіменна, Широкинська, Ляпинська, Білосарайська, Бердянська, Обитічна, Степанівська, Федотова та Пересип Молочного лиману.

Охорона північноазовських кіс є складним завданням, яке тісно пов'язане з комплексною проблемою охорони територій акумулятивних утворень і раціонального природокористування як в межах акваторії моря, так і в басейнах річок, які живлять Азовське море. Все це повинні створити об'єкти природно-заповідного фонду України які територіально знаходяться на косах, оскільки це стосується величезних площ густонаселеного суходолу з розвинутою індустріальною і аграрною інфраструктурою та з потужними гідроспорудами, які істотно змінили природу Північного Приазов'я та його ландшафти [1,3,4].

Одним з перших природоохоронних об'єктів створених на північноазовських косах був заповідник «Надморські заповідники по берегах Чорного і Азовського морів» до складу якого увійшла територія Обитічної коси (14 липня 1927 року Рада Народних Комісарів УРСР прийняла Постанову № 172 «Про утворення надморських заповідників по берегах Чорного і Азовського морів») [2]. Але вже у 1937 році територія Обитічної коси увійшла до Азово-Сиваського державного заповідника (Постанова Ради народних комісарів від 1 липня 1937 року № 774). В післявоєнні роки до 1951 року Обитічна коса була у числі заповідників місцевого значення, але вже в 60-70-х роках територія коси була перерозподілена серед навколишніх колгоспів і радгоспів для сільськогосподарського використання. У 1974 році на косі був відновлений заповідний статус і вона була оголошена заказником

республіканського значення. 11 вересня 1980 року статус заказника був підтверджений з підпорядкуванням його Приморській лісомеліоративній станції з назвою ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Коса Обитічна» загальною площею 8863 га, з них – 6653 га акваторії та 2210 га земель Приморського лісництва. Для охоронного впорядкування територія заказника була розділена на три функціональні зони: перша зона, площею 302 га включає крім території коси приматериковий схил і має кероване рекреаційне навантаження, друга, площею 1543 га, призначена для суворої заповідної охорони, в третій, площею 365 га, в південній частині коси дозволяється контрольована господарська діяльність, що на даний час задовольняє потреби охорони біорізноманіття та екосистем Обитічної коси. Адміністративно заказник «Обитічна коса» відноситься до Приморського району Запорізької області.

Довжина Обитічної коси 30 км, поверхня – слабохвиляста, рівнинна висотою 1,5-2 метри над рівнем моря, характерний погорбований рельєф. У центрі – невеликі солоні озера. Рослинність заказника представлена лучною і галофітно-лучною до 35%, болотні і прибережно-водні угруповання до 32% та угруповання піщано-літоральної смуги до 11% .

Література

1. Даценко Л.М., Непша О.В. Проблеми рекреаційного використання кіс північного берегу Азовського моря// Фізіолого-біохімічні і технологічні аспекти охорони навколишнього середовища: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2013. – С. 73–74.

2. Непша О.В. Коси Північного Приазов'я в системі природно-заповідного фонду України// Заповідна справа у Степовій зоні України(до 90-річчя створення надморських заповідників//Праці Всеукраїнської науково-практичної конференції (с. Урзуф, 14-15 березня 2017 року)/Серія: «Conversation Biology in Ukraine». –Вип. 2, Т.1. –Київ, 2017. –С.172-177.

3. Непша О.В. Природоохоронні території, як фактор збереження і стабільності Бердянської коси// Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (20-21 квітня 2017 року): збірник тез. – Бердянськ:БДПУ, 2017. –С.30-31.

4. Прохорова Л.А., Непша О.В., Зав'ялова Т.В. Території ПЗФ України, як фактор збереження і стабільності коси Бірючий острів// Інтеграція фундаментальних та прикладних досліджень в географічній, екологічній та хімічній освіті: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 17 листопада 2017 р., м. Умань). – Умань: Уманський НУС: Редакційно-видавничий відділ, 2017. – С. 46-48.